

Sygn. akt II Cs 110/14

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Sławomir Krajewski (spr.)

Sędziowie: SO Wiesława Buczek-Markowska

SO Zbigniew Ciechanowicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 28 maja 2014 roku w Szczecinie

sprawy ze skargi G. M.

o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie I C 34/13, prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Szczecinie - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie

przy udziale Skarbu Państwa - Prezes Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie

postanawia:

- 1. stwierdzić przewlekłość postępowania w sprawie Sądu Rejonowego Szczecin- Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, sygn. akt I C 34/13;**
- 2. zasądzić od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie na rzecz skarżącego G. M. kwotę 2000 (dwa tysiące) złotych;**
- 3. oddalić skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zwrócić skarżącemu kwotę 100 (sto) złotych, uiszczoną tytułem opłaty od skargi;**
- 5. zasądzić od Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego Szczecin- Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie na rzecz skarżącego kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania skargowego**

UZASADNIENIE

W dniu 28 kwietnia 2014 roku G. M. wniósł skargę na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z 2004 r. Nr 179, poz. 1843 ze zm.), w której zażądał: stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt I C 34/13 prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Szczecinie - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie; przyznania od Skarbu Państwa na jego rzecz kwoty 4000 zł; zalecenia Sądowi Rejonowemu Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie podjęcia czynności zmierzających do rozpoznania sprawy w wyznaczonym terminie; zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podniósł, iż od chwili wykonania zarządzeń w dniu 15 lipca 2013 roku brak jest jakiejkolwiek informacji z Sądu o wyznaczeniu terminu rozprawy bądź podjęciu jakichkolwiek innych czynności zmierzających do rozpoznania sprawy, co spowodowało iż pismem z dnia 2 stycznia 2014 roku pełnomocnik powoda zwrócił

się do Sądu o przyspieszenie rozpoznania sprawy. Mimo wystosowanego do Sądu pisma, do chwili obecnej, w sprawie nie wyznaczono żadnego terminu posiedzenia, jak również nie podjęto innej czynności, która zmierzać miałaby do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia zawisłej sprawy. Skarżący podniósł, że wobec niego prowadzone jest postępowanie egzekucyjne i bezczynność Sądu w rozpatrzeniu przedmiotowej sprawy naraża go na bardzo poważne nieodwracalne konsekwencje i niedogodności finansowe, a także wywołuje poczucie krzywdy związane z niemożnością uzyskania ochrony prawnej w rozsądnym terminie. Każdy kolejny okres zwłoki Sądu generuje dla powoda wymierne straty i pozbawia go możliwości obrony przed prowadzoną w stosunku do niego egzekucją. Skarżący wskazał, że o tym, iż wysoce prawdopodobnym jest uwzględnienie powództwa świadczy fakt, iż żadna z pozwanych nie złożyła w przepisany termin odpowiedzi na pozew. Skarżący stwierdził, że dalsza przewlekłość niniejszego postępowania może doprowadzić do sytuacji, w której powód bezpowrotnie utraci egzekwowane kwoty, a ich odzyskanie od pozwanych wymagać będzie wszczęcia kolejnego postępowania sądowego. Skarżący zaznaczył, że mając na uwadze, iż od chwili ostatniej czynności sądu minęło już dziewięć miesięcy, a sprawa w dalszym ciągu z przyczyn nieuzasadnionych oczekuje na wyznaczenie terminu bądź podjęcie jakichkolwiek dalszych działań w celu jej rozpoznania, zasadnym jest twierdzenie, iż nastąpiło rażące naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, gdyż postępowanie w niniejszej sprawie trwa zdecydowanie dłużej, niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla jej rozstrzygnięcia.

W odpowiedzi na skargę Skarb Państwa - Prezes Sądu Rejonowego Szczecin -Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie wniósł o jej oddalenie.

W uzasadnieniu wskazano, że pozew o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności z powództwa G. M. przeciwko M. M., A. M. i małoletniej K. M. (1) (reprezentowanej przez matkę K. M. (2)) wpłynął do Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie w dniu 2 stycznia 2013 roku i zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału z dnia 3 stycznia 2013 roku wyznaczono Sędziego referenta i sprawę skierowano do postępowania zwykłego. Dnia 14 stycznia 2013 roku Sąd oddalił - zawarty w pozwie - wniosek o udzielenie zabezpieczenia. W tym samym dniu s. referent zarządził doręczenie odpisu postanowienia stronom oraz zobowiązał powoda do uiszczenia kwoty 900 zł tytułem opłaty od pozwu. Wezwanie to powód otrzymał 19 stycznia 2013 roku. W odpowiedzi pismem z dnia 25 stycznia 2013 roku powód wniósł o zwolnienie go w części od opłaty od pozwu. Sędzia referent wyznaczony w niniejszej sprawie przebywał na urlopie wypoczynkowym w okresie od 25 stycznia 2013 roku do 1 lutego 2013 roku. W okresie od 5 marca 2013 roku do 11 marca 2013 roku Sędzia referent korzystał ze zwolnienia z tytułu opieki nad dzieckiem. W okresie od 15 kwietnia do 26 kwietnia 2013 roku Sędzia referent przebywał na zwolnieniu lekarskim. Postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2013 roku Sąd zwolnił powoda od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w części, tj. od połowy opłaty od pozwu. Ponadto zarządził doręczenie odpisu orzeczenia powodowi oraz zobowiązano powoda do uiszczenia w terminie tygodniowym opłaty od pozwu w wysokości 450 zł., pod rygorem zwrotu pozwu. Przewodniczący zarządził również ponowne doręczenie odpisu postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia małoletniej pozwanej (doręczenie było nieskuteczne, gdyż wezwanie to zostało odebrane przez córkę powoda K. M. (1) w dniu 19 stycznia 2013 roku nie była osobą pełnoletnią). Zarządzono nadto poinformowanie o tych nieprawidłowościach Naczelnika Urzędu Pocztowego. W okresie od 29 kwietnia 2013 roku do 30 kwietnia 2013 roku Sędzia referent korzystał ze zwolnienia z tytułu opieki nad dzieckiem. W okresie od 6 maja 2013 roku do 29 maja 2013 roku Sędzia referent przebywał na zwolnieniu lekarskim. W dniu 8 maja 2013 roku powód uiszczył opłatę od pozwu. Dnia 5 lipca 2013 roku zarządził doręczenie odpisu pozwu pozwany oraz zwrócono się o wypożyczenie akt do Sądu Okręgowego w Szczecinie oraz Komornika Sądowego. W okresie od 10 lipca 2013 roku do 25 lipca 2013 roku Sędzia referent przebywał na urlopie wypoczynkowym. W dniu 31 lipca 2013 roku wpłynęła do Sądu odpowiedź na pozew złożona przez K. M. (2) w imieniu małoletniej K. M. (1). Sędzia referent przebywał na urlopie wypoczynkowym w okresie od dnia 6 sierpnia 2013 roku do 23 sierpnia 2013 roku. W dniu 27 sierpnia 2013 roku swój udział w sprawie zgłosił pełnomocnik powoda. W dniu 27 września 2013 roku Sędzia referent przebywał na urlopie wypoczynkowym. W dniach od 12 listopada 2013 roku do dnia 14 listopada 2013 roku Sędzia referent przebywał na szkoleniu, zaś w dniu 18 grudnia 2013 roku na delegacji. W okresie od 30 grudnia do 3 stycznia 2014 roku Sędzia referent przebywał na urlopie wypoczynkowym. W okresie od 6 stycznia 2014 roku do 28 lutego 2014 roku sędzia referent przebywał na zwolnieniu lekarskim. W dniu 8 stycznia 2014 roku wpłynął do wydziału wniosek pełnomocnika powoda o podjęcie czynności w

sprawie. Zarządzeniem z dnia 3 marca 2014 roku Przewodniczący zobowiązał przedstawiciela ustawowego małoletniej pozwanej K. M. (1) do usunięcia braków formalnych odpowiedzi na pozew poprzez przedłożenie jej trzech odpisów - w terminie tygodniowym, pod rygorem zwrotu odpowiedzi na pozew. Nadto zobowiązał do wskazania adresów zamieszkania zawnioskowanych w odpowiedzi świadków. W dniu 29 kwietnia 2014 r. wyznaczono termin rozprawy na dzień 28 lipca 2014 roku, na który wezwano strony oraz świadka oraz zarządzono zwrot odpowiedzi na pozew wniesiony przez K. M. (1).

Prezes Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie wskazała ponadto, że w okresie od 28 czerwca 2013 roku do dnia 20 maja 2014 roku w decernacie sędziego referenta odnotowano wpływ 746 spraw (w rep. C - 533 sprawy, w rep. Co - 119, w rep. Cps -23, zaś w rep. Nc - 71). Natomiast w okresie od 5 lipca 2013 roku do 3 marca 2014 roku odnotowano wpływ 374 spraw (w rep. C - 252 sprawy, w rep. Co - 75, w rep. Cps - 14, zaś w rep. Nc - 33). Wskazuje to, że terminowość czynności podejmowanych w sprawie jest pochodną znacznego obciążenia decernatu sędziego referenta oraz pobytu na zwolnieniach lekarskich, a więc czynników niezależnych. Przewlekłość postępowania spowodowana przyczynami niezależnymi, tj. m. in. wielkością referatów sędziów która kształtuje się na takim poziomie jak w I Wydziale Cywilnym tut. Sądu oraz absencjami, nie stanowi naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, (por. Postanowienie Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 26 kwietnia 2006 r. VI S 7/2006). Dodatkowo Prezes zwróciła uwagę na kwestię możliwości podejmowania przez S. referenta czynności w zakresie wpływających pism procesowych do tak dużego referatu, gdyż nie jest możliwym wydawanie zarządzeń czy postanowień w konkretnych sprawach w terminie niezwłocznym od wpływu pism. Z uwagi, zaś na niemal tożsamą liczbę spraw w decernatach pozostałych sędziów I Wydziału Cywilnego nie było możliwe podjęcie czynności w rzeczonyj sprawie przez innego orzecznika.

Prezes wskazała też, iż skarżący zarzuca m. in. niewyznaczenie terminu rozprawy, który to termin został przecież wyznaczony, co prawda zarządzeniem z dnia 29 kwietnia 2014 roku, lecz już na 28 lipca 2014 roku, a średni czasookres od zarządzenia wyznaczenia rozprawy do jej terminu w I Wydziale Cywilnym to średnio 5 miesięcy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Skarga jest w przeważającej części zasadna.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki dla stwierdzenia czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania należy w szczególności ocenić m. in. terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia, co do istoty (...) uwzględniając charakter sprawy, stopień jej faktycznej i prawnej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień, a także zachowanie stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Jak wynika z powyższego naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki nastąpić może zarówno w wyniku działania, jak i zaniechania sądu. Jest istotnym, że nie każda zwłoka może być przyczyną stwierdzenia przewlekłości, lecz jedynie zwłoka nieuzasadniona. W szczególności ocena, czy postępowanie trwa dłużej niż to konieczne, dokonywana musi być na podstawie zarówno analizy charakteru dokonywanych czynności, jak i stanu faktycznego sprawy. Reasumując stwierdzić trzeba, że ustawodawca określił okoliczności, które każdorazowo sąd rozpoznający skargę na przewlekłość postępowania winien w szczególności oceniać. Należą do nich: prawidłowość i terminowość czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy, znaczenie samej sprawy dla strony skarżącej, rozstrzygniętych w sprawie zagadnień, zachowanie się strony, która wniosła skargę na przewlekłość postępowania. Wyliczenie to nie ma charakteru katalogu zamkniętego. Ma jednak charakter kierunkowy, określając podstawowy sposób oceny przewlekłości i przesłanek jej wystąpienia. Jest istotnym, że konieczność zbadania terminowości i prawidłowości podjętych czynności oznacza po pierwsze odniesienie do oceny, czy postępowanie trwało dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności mających znaczenie dla sprawy (art. 1 ust. 1). Po drugie prowadzi do wniosku, że podstawą stwierdzenia przewlekłości może być

nie tylko przedłużenie postępowania wynikające z opieszałości sądu, lecz także z podjęcia oczywiście błędnych decyzji procesowych i wywołaną tym zwłoką. Nie chodzi tu oczywiście o wydanie orzeczeń merytorycznych – rozstrzygających sprawę co do istoty, czy także kończących postępowanie w sprawie.

Dodać tu trzeba, że błędy (nawet rażące) popełnione przez sąd w toku postępowania nie mogą skutkować niejako automatycznym stwierdzeniem, że przez to doszło do przewlekłości postępowania sądowego. Jeżeli, bowiem na badanym etapie postępowania, czas jego trwania mieści się w granicach wyznaczonych charakterem czynności podjętych przez sąd i nie rzutuje (w sensie przewlekłości) na bieg postępowania sądowego w jego zasadniczym przedmiocie (zmierzającym do wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy), to w żadnym wypadku nie można uznać, aby popełnione przez sąd uchybienie procesowe skutkowało przyjęciem, że w postępowaniu sądowym doszło z tego powodu do przewlekłości. W powyższych kwestiach Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela poglądy ukształtowane w doktrynie i orzecznictwie (vide: P. Górecki, S. Stachowiak, P. Wiliński, Skarga na przewlekłość postępowania sądowego. Komentarz, Oficyna 2007).

Na koniec uwypuklić jeszcze trzeba, że celem instytucji skargi na przewlekłość postępowania jest zlikwidowanie opieszałości sądu, przed którym sprawa zawisa poprzez wymuszenie należytej sprawności sądu (vide: postanowienie SN z dnia 17 listopada 2005 r., IV CSP 1/05, Biuletyn SN 2006/2) i nadanie sprawie odpowiedniego biegu (tak: postanowienie SN z dnia 8 lipca 2005 r., III SPP 120/05, OSNP 2006/5-6/102 i postanowienie SN z 19 stycznia 2006 r., III SPP 162/05). Skarga na przewlekłość ma w szczególności zapewnić szybką reakcję na trwającą zwłokę w czynnościach sądu i służyć dyscyplinowaniu czynności podejmowanych na danym etapie toczącego się jeszcze postępowania w określonej sprawie (por. postanowienie SN z 19 stycznia 2006 r., III SPP 162/05 i postanowienie SN z dnia 18 lutego 2005 r., III SPP 19/05, OSNP 2005/17/277).

Mając na uwadze powyżej wskazane dyrektywy orzekania w przedmiocie stwierdzenia przewlekłości postępowania stwierdzić należy, że w rozpoznawanej sprawie, w zakresie objętym skargą istotnie doszło do takiej przewlekłości.

Skarżący podnosił, że od dnia 15 lipca 2013 roku Sąd nie podjął żadnej czynności zmierzającej do rozpoznania sprawy.

W istocie stwierdzić trzeba, że w dniu 5 lipca 2013 roku zarządzono doręczenie odpisu pozwu pozwanym i zwrócono się do Sądu Okręgowego oraz do Komornika Sądowego o wypożyczenie akt. Zarządzenie to wykonane zostało w dniu 15 lipca 2013 roku. W dniu 31 lipca 2013 roku wpłynęła do Sądu odpowiedź na pozew złożona przez K. M. (2) w imieniu małoletniej K. M. (1). Następnie dopiero w dniu 3 marca 2014 roku przewodniczący zobowiązał przedstawiciela ustawowego małoletniej K. M. (1) do usunięcia braków formalnych odpowiedzi na pozew poprzez przedłożenie jej trzech odpisów.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że istotnie nastąpiła nieuzasadniona zwłoka w prowadzeniu postępowania w okresie od dnia 31 lipca 2013 roku, do dnia 3 marca 2014 roku. Brak podjęcia przez Sąd jakichkolwiek czynności przez okres 7 miesięcy nie może być uzasadniany ani charakterem sprawy, stopniem jej faktycznej i prawnej zawichości, problemami zdrowotnymi Sędziego referenta, ani nawet problemami organizacyjnymi sądu. Powody, które zadecydowały o takim stanie rzeczy (zwolnienia lekarskie sędziego sprawozdawcy, urlop wypoczynkowy, inne czynności służbowe) nie sposób uznać za usprawiedliwiające w dostatecznym stopniu całkowitą beczynność Sądu. Usprawiedliwieniem nie może być również stale rosnący wpływ spraw ani nawet niewystarczająca obsada Sędziów orzekających.

Jakkolwiek dostrzegalny jest problem przeciążenia referatów oraz niedostatki kadrowe, a także obowiązek sądu rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki wszystkich wniesionych spraw, przy zachowaniu zasady rozpoznawania spraw według kolejności ich wpływu, niemniej powyższe nie może stanowić uzasadnienia dla przewlekłego prowadzenia sprawy, w rozumieniu ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku (...). Kwestie techniczno - organizacyjne nie powinny bowiem ujemnie rzutować na prawo strony do rozpoznania danej sprawy w rozsądnym terminie. Obowiązkiem sądu jest więc takie prowadzenie postępowania, aby nie miało ono cech przewlekłości, zatem

podejmowanie takich działań, które skutecznie eliminowałyby przyczyny przewlekłości, w tym te mające charakter trudności organizacyjnych i kadrowych.

Zaakcentować również należy, że Rzeczpospolita Polska ma wynikający z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz., 284 ze zm.) obowiązek organizowania systemu jurysdykcyjnego w taki sposób, aby właściwe sądy mogły podjąć rozstrzygnięcie spraw sądowych w rozsądnych terminach (por. postanowienie SN z dnia 8 marca 2005 r., III SPP 34/05, OSNP 2005 nr 20, poz., 327).

W świetle powyższego uznane zostało, że postępowanie toczące się przed Sądem Rejonowym Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, w sprawie I C 34/13, dotknięte jest przewlekłością postępowania, w rozmięczeniu ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki.

Reasumując należało, na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki orzec jak w punkcie 1 sentencji postanowienia.

Z uwagi na stwierdzenie przewlekłości postępowania Sąd Okręgowy stwierdził, że zasadnym było zasądzenie na rzecz skarżącego sumy pieniężnej, aczkolwiek nie w takiej wysokości, jaką postulował w swojej skardze. Dokonując oceny żądania skarżącego Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż odpowiednia do wagi przewlekłości oraz interesów skarżącego będzie kwota 2000 zł. Poza tym Sąd Okręgowy podkreśla, iż przyznana kwota nie stanowi odszkodowania w rozumieniu prawa cywilnego. Kwota ta ma wynagrodzić niewymierne szkody związane z niewłaściwym wykonywaniem prawa strony do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Stąd też ustawa nie zawiera kryteriów ustalania jej wysokości, pozostawiając tę kwestię do rozstrzygnięcia w każdej indywidualnej sprawie z uwzględnieniem jej specyfiki.

Kwotę 2000 zł Sąd zasądził w punkcie 2 postanowienia, na podstawie art. 12 ust. 4 ww. ustawy.

Skarga, zawierająca żądanie zasądzenia sumy pieniężnej ponad kwotę 2000 złotych podlegała oddaleniu w punkcie 3 postanowienia.

Orzeczeniem tym objęto również żądanie wydania Sądowi Rejonowemu zaleceń w przedmiocie podjęcia odpowiednich czynności zmierzających do rozpoznania sprawy. Z analizy akt wynika, iż Sąd wyznaczył już termin rozprawy, który zaplanowany został na dzień 28 lipca 2014 roku. Nie ma zatem potrzeby, aby na tym etapie w jakikolwiek inny sposób dyscyplinować Sąd orzekający.

Orzeczenie o zwrocie opłaty od skargi zapadło na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku (...). Zawarto je w punkcie 4 postanowienia.

Wreszcie o kosztach postępowania skargowego Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o przepis art. 98 § 1 i 3 kpc, w zw. z w zw. z § 18 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz., 461).